

Themaviering 'Duurzaamheid en heelheid van de schepping', 15 februari 2026

'Al wat een mens te kennen zoekt aan waarheid en aan zin' zongen we in het openingslied. Daartoe behoren de werken van barmhartigheid. U kent ze hoogstwaarschijnlijk wel; hongerigen spijzen – dorstigen laven – naakten kleden – vreemdelingen herbergen – zieken bezoeken – gevangenen vertroosten – doden begraven. 10 jaar geleden heeft Paus Franciscus een "achtste werk van barmhartigheid" toegevoegd: *De aarde, ons gemeenschappelijk huis, behoeden*. Dit achtste werk roept ons op zorg te dragen voor de heelheid van de schepping en een leefbare wereld voor toekomstige generaties achter te laten.

De afgelopen 10 jaar zijn enkele stappen in de goede richting gezet. Toch lukt het ons nog niet klimaatverandering, uitputting van natuurlijke hulpbronnen, verlies van biodiversiteit en toename van armoede een halt toe te roepen. In de encycliek *Laudato Si'* zegt paus Franciscus hierover, "*Wij moeten ons leven onderzoeken en erkennen hoe wij Gods schepping beschadigen met onze handelingen en ons onvermogen tot handelen. Wij moeten de bekering, een verandering van het hart, ervaren.*"

Deze themaviering is door acht enthousiaste mensen uit onze geloofsgemeenschap voorbereid. We hadden inspirerende gesprekken over onderwerpen zoals het Bijbels scheppingsverhaal en de evolutietheorie, verwondering en eerbied voor de schoonheid van de natuur die kwetsbaar is, rentmeesterschap, en de relatie tussen overconsumptie en armoede. Aan bod kwam ook het gevaar van onverschilligheid en moedeloosheid. Je leven duurzaam inrichten is namelijk niet eenvoudig, zeker niet in de steeds complexer wordende samenleving.

Minder en duurzamer consumeren en tegelijkertijd de schaarse middelen eerlijker verdelen, kent de nodige uitdagingen. De complexiteit van het duurzaamheidsprobleem mag voor ons echter geen reden zijn om niets te doen. We mogen de christelijke deugd van de hoop niet verliezen en erop blijven hopen dat door onze gezamenlijke inzet een betere toekomst mogelijk is, ook al is die toekomst onzeker. We mogen ons hierbij gesteund weten door de genade van God in het besef dat die genade er voor heel de aarde en al zijn schepselen is. Juist daarom worden ook wij uitgenodigd die genade van God voor heel de schepping tot uitdrukking te brengen.

We zijn hier samen om luisterend, mediterend, biddend en zingend stil te staan bij onze verantwoordelijkheid voor Gods schepping: omdat wij erkennen dat zij prachtig maar ook kwetsbaar is; omdat God ons uitnodigt om van onze gekwetste aarde opnieuw een duurzaam, vruchtbaar en gastvrij thuis maken. De voorbereidingsgroep hoopt van harte dat iedereen hier aanwezig zich geïnspireerd zal voelen door deze themaviering.

Theo Brock, mede namens Leon Claessen, Joka Feenstra, Michiel de Koning, Anneke Leisink, Barrie Needham, Fieke Tweehuisen en Rob van Woerkom.

Overweging bij de themaviering door Barrie Needham (Bijbellezingen: Psalm 65, 9-14; Matteüs 6, 19-34)

Vierduizend jaar geleden werd in het boek Genesis (Genesis 1.26) geschreven dat God zei: "(mensen) moeten heersen over de vissen van de zee en de vogels van de hemel, over het vee, over de hele aarde en over alles wat hierop rondkruipt". Waarop we kunnen zeggen: Dank U, God! Want 'heersen over' doen we wel. En we hebben tot nu toe, althans in de westerse wereld, er enorme baat bij. In de evangelielezing van vandaag is echter de oproep te horen niet zozeer schatten op aarde te verzamelen, maar schatten in de hemel. Jezus zegt ook dat het oog *de lamp van het lichaam* is: als je oog helder is,

zal heel je lichaam verlicht zijn. Een helder oog ziet wat wezenlijk is. Zo'n oog geniet van de schoonheid van de schepping *en* het ziet tegelijk het onrecht dat haar wordt aangedaan. Als we leren *zo* te leven en in harmonie om te gaan met Gods schepping, dan kunnen we met Jezus zeggen: "Maakt u dus geen zorgen over de vraag: wat zullen wij eten, wat zullen wij drinken, of wat zullen wij aantrekken. Uw hemelse Vader weet wel dat gij *al deze dingen* nodig heeft." (Mattheüs. Uit de tweede lezing.) En heeft God niet in datzelfde Genesis-verhaal de mens in de tuin van Eden gebracht "om die te bewerken en erover te waken" (2.15)?

'Heersen over' is derhalve een *onvoldoende* leidraad voor hoe we met de aarde moeten omgaan. Ten eerste: het zegt niets over *wie* daar baat van mag hebben. Iedereen? Slechts de *eigenaars* van de natuurlijke middelen van de aarde? *Wie* heerst over de schepping? En ten bate van wie? Welke mensen? Ook die in de toekomst? Ten tweede, 'heersen over' is niet noodzakelijkerwijs duurzaam. Duurzaam betekent: je kunt iets herhaaldelijk gebruiken zonder dat je het noemenswaardig beschadigt of slijt. Er is altijd iets over voor diegenen die zullen komen. En *niet* duurzaam betekent "het loopt af". Mijn oude fiets is duurzaam. Mijn huis ook. Maar hoe zit het met de vruchtbaarheid van onze landbouwgrond? En met de biodiversiteit in onze productiebossen? Er zijn hedendaagse gevallen genoeg van 'heersen over' die *niet* duurzaam zijn, zoals; het industrieel overbevissen van de Noordzee en het kappen van de Amazone regenwoud. Ten derde, we hebben het over *Gods schepping*. "U zorgt voor het land en bevloeit het, u maakt het vruchtbaar, vol water staat de rivier van God," hoorden wij in de eerste lezing (psalm 65). Gods schepping verdient beter dan argeloos gebruik door de mens. En wij gebruiken het argeloos als we handelen puur uit eigen belang, voor korte termijn bevrediging, en zonder rekening te houden met anderen nu en in de toekomst.

Maar we willen, en we moeten, het *toch* gebruiken voor 'ons dagelijks brood'. (2^e lezing alweer). Hoe moeten we dat doen? Rekening houdend met de kennis dat het *meer* is dan een middel voor ons gebruik en onze consumptie. Ten slotte leeft de mens niet alleen van brood. Wij leven ook van *verbonden zijn*. Dit wekt ontzag in ons, en een gevoel van betrokkenheid. Als we ons *daar* open voor stellen dan voelen we dankbaarheid en bewondering. Ook bescheidenheid en eerbied. Aanstaande woensdag kunnen we hieraan beginnen: dat is immers het begin van de Veertigdagen.

"Ich bin ein Gast auf Erden" is de titel van een gedicht dat door Bach op muziek is gezet. We moeten ons zodanig gedragen. Met dat als uitgangspunt willen we met die schepping *niet anders* omgaan dan: zorgvuldig, zuinig en duurzaam. De *ander* dus lief hebben, zoals onszelf. Zorgen voor de aarde zoals we voor anderen en voor onszelf zorgen. Hier kunnen we het begrip invoeren van 'rentmeesterschap'. Dit vinden we een paar keer in de Bijbel (b.v. Mattheüs 25:14-30; Lukas 16:10-12) waar het verwijst naar de rol van gelovigen ten opzichte van de schepping en van de middelen die God ons heeft gegeven. Er is hier geen sprake van *bezit*, alles is ons in *bruikleen* gegeven. Om onszelf en elkaar te voeden is ons veel gegeven, maar onze dagen zijn geteld. Het idee is dat alles wat we hebben, inclusief onze tijd, talenten en financiën in feit van God is en dat we verantwoordelijk zijn voor hoe we deze middelen gebruiken.

Ik heb 's een keer een echte (d.w.z. een wereldlijke!) rentmeester gesproken. Op het landgoed Twickel in Overijssel. Met bijna vierenhalf duizend hectare grond het grootste particuliere landgoed in Nederland. Het was eigendom van een andere en deze rentmeester zag het als zijn taak dit op een duurzame manier te beheren. Hij deed het niet om religieuze redenen, maar er was wel eerbied in zijn handelingen.

Laten wij dus open zijn – ons open stellen – voor de bijzonderheden van Gods schepping. Met bewondering, met ontzag, met dankbaarheid. Dan zullen wij er *niet anders* willen dan duurzaam mee omgaan.

Barrie Needham